

BUDA-PESTA

18 Decembrie st. v.
30 Decembrie st. n.

Va eși duminică.

Redact.: strad'a Havas nr. 1.

Nr. 51.

ANUL XIII.

1877.

Pretul pe unu anu 10 fl.
Pe 1/2 de anu 5 fl.; pe 1/3, de
anu 2 fl. 70 cr.
Pentru Romani'a 2 galbeni.

CUNUNA DE LAURU.

— Dedicata ostasilor români. —

Voinici, la sufletu ageri, ce 'n lupte sângerose
Combateti tiran'a cu bratie de eroi!
Fii scumpi ai României, si fal'a glorioasa
A 'ntregei romanime marite adi prin voi!

Titani v'au datu vietia în lumea ce v'admira?
Cornelii renumite, Elene v'au crescutu?
Séu ângeri dintre stele în sufletu ve 'ntarira,
Luptându, minuni sè faceti, ce nime n'a crediutu?

Ceteasu a vóstre fapte de-o lume admirate,
Si sufletu-mi se 'naltia, càci par' cà vedu în voi,
Luptându pentru marire si sânt'a Libertate,
P'ai Greciei antice, p'ai Romei vechi eroi!

Audu despre curagiulu, virtutea de minune
Cu care frângeti fal'a fierosului dusmanu:
Si par' cà vedu în lupta legiunile strabune,
Ce 'n frunte-aveau de duce pe marele Traianu!...

Si ah! curagiulu vostru, a vóstra vitejia
Ceresca fericire descépta 'n alu meu sinu;
Si lacrimi ardiende de dulce bucuria
Zarescu lucindu în ochii ori caruia românu...

O! bravii gintei mele, Mihaiu, Stefanu celu Mare,
Si altii din vechime càci nu su adi pe paméntu!
Dar nu! virtutea vóstra, ostasi cu sufletu tare,
Adi duce bucuria si celor din morméntu!

Càci lungu si-amaru e firulu acelor suferintie
Ce tristei romanime tiranii i-au causatu:
Dar prin curagiulu vostru urmatu de biruintie
Acusi acelu firu negru pe veci va fi curmatu!...

Séu póte cà sè piéra, în nóptea 'ntunecósa
Si 'n negrele catusie a vecinicei robii,
O ginte provediuta cu bratie-asiá vênjose?
O mama fericita, ce are asiá fii?...

Nainte dar pe calea ce sórtea ve aréta,
In frunte cu alu vostru eroicu Domnitoru:
Si stéu'a României de multu întunecata
Acusi va sè se schimbe in sóre lucitoru!...

Nainte fara frica de-a mortii crunta cósa!
Ah! mórtea-i grea, duiósa, pe patu, între paretii;
Dar a muri pe câmpulu de lupte gloriose:
O mórte-asiá frumósa e cà si mii de vietii!...

Ér tu o! România, o! mama, a cui sórte
A fostu atâția secolu a plânge ne 'ncetatu:
Nu plânge adi cu gele a fiilor tei mórte,
Ce 'n lupta pentru tine vietii'a lor ai-au datu...

Càci susu colu prin stele trai-voru dènsii éra,
Cu-a gloriei cununa eternu încoronati...
Ér din a lor cenusia acusi va sè resara
Ceresca Libertate — unindu pe frati cu frati.

Petru Dulfu.

EUGENIA.

— *Novelata vesela.* —

(Fine.)

„Salutându-me cu o amabilitate, care o posedu numai femeile, me întrebà de unu nume : Michel Cosovande.

„Cunoscându pe purtatorulu acelu nume, întrebai pe amabil'a straina, cu ce i-asiu puté servi. — „O, monsieur!“ — exclamà amabil'a straina, si dându-mi o epistola adressata lui Michel Cosovande, imi dîse unu „bon soir“, cum mai dulce nu l'am fostu auditu, si disparù.

„Cercetându epistol'a mai de aprópe, gasi o tiedula, pe care steteau cuvintele : „Chateau Bienvenue.“ Chateau Bienvenue! De siguru cà acea tiedula n'avù altu scopu, de câtu a-mi spune :

„De voiesci a vorbí cu mine, în Bienvenue me poti gasi.

„Dar unde sè fi fostu Bienvenue? — —

„Intelnuindu-me înca în acea nópte cu Cosovande, nu-mi putui esplicá bucuri'a lui, dupa ce a cetitu adres'a epistolei. Întrebându-lu de la cine si de unde ar fi ea, me încredintia, cà de la o sora a lui ce ar locuí acum la nisce rude în Bienvenue.

„Mie imi remase acum numai unu punctu, care erá invelitu înca într'unu misteru. Erá acea dama amabila, care imi daduse epistol'a, totodata si scriitóraea ei, adeca sor'a lui Cosovande. Câtu de mare ar fi fostu iubirea de sora, totusi imi parea lucru ciudatu, sè sacrifice ea chiar viéti'a ei, venindu o cale departe, pentru a aduce nisce sciri fratelui, într'unu timpu primejdiosu cá acela . . .

„Portretulu acelei dame amabile s'a fostu stersu mai totu din memori'a mea, când într'o dí imi spune unu amicu, cà Cosovande ar fi prinsu, si transportatu deja de mai multe luni în Germani'a. Nu ve potu dice câtu de tristu m'a facutu acésta scire. Eu compatimí pe sêrman'a sor'a lui, si acum d'abiá imi adusem éراسi aminte de Bienvenue.

„— Óre unde sè fía Chateau Bienvenue? — întrebai pe unu camaradu.

„— Nu departe de aici, nici cale de dóue dieci de minute, — si aretându cu mân'a, urmai în acea directiune si zarii într'o mica departare o vila placuta.

— Acolo e Bienvenue! — murmurám sub nasu. Si dieu eu nu m'am insielatu, acelu simtiu, de care v'am vorbitu asiá de multu, sè miscà în inim'a mea.

„— Trebuie s'o vedu, macar o unica data înca, si-apoi sè moru . . . Seriosu, fratilor, nu sînt vorbe desierte, ce ve dîcu. Pentru prim'a data simtii amoru în inim'a mea, erá primulú amoru!

„Ajunsu în curtea Bienvenue, prim'a persóna, ce me intimpinà erá sor'a lui Cosovande. Cum imi erá atunci, nu ve potu descrie. Intelnirea nóstra erá cea mai amicabila.

„Timpulu în Bienvenue imi trecuse curêndu, si pân' la mórte imi voiu aduce aminte de acele dile . . . Conversàrile nóstre nu le reamintescu, càci souvenirulu e pré durerosu; numai acea voescu a povestí, cà eram legatu de dêns'a prin unu ce nevediu.

„Dilele fatalei revolutiuni parisiene erau trecute, si cu chipulu Eugeniei Cosovande în inima me întorsei în patria.

Zizin statù putine momente. Scotiêndu o epistola din portfoiulu seu, continuà :

— Alta, amicilor mei, nu mai am a adauge, de câtu a ve spune, cà n'am fostu o exceptiune, precum au fostu si alti barbati insielati si tradati de femei; asiá am fostu si eu. Ve rogu înca, ascultati epistol'a ce am primitu astadi din Bienvenue.

La aceste cuvinte scóte Zizin unu biletu rosa din cuverta si cu o voce tremurânda cetí :

„Domnulu meu!

„Credu cà nu mi-am atrasu desestimarea dvóstre, ne implinindu permissiunea a ve scrie în patria. Deci vinu astadi ami luá libertatea, adresându-ve putine linii, si asta o facu numai, spre ati descoperí causele, în urm'a caror nu ti-am fostu dîsu altu nume decâtu simplu Eugenia. Dta crediêndu-me sor'a — mirelui meu Michel Cosovande, ai binevoitu a te interessá de noi. A' fostu asiá de amabilu a dá epistol'a sciuta mirelui meu, si amêndoi iti dicemu pentru aceea o sincera multiamita.

„In fine te rogu a asistá la cununí'a nóstra, care va fi lun'a viitóre în Chateau Bienvenue.

„Salutându-ve sinceru, remânu amic'a dtale

Eugenia.“

— Asiá-i, frate, c'ai fostu gogomanu? — întrebà Oleneanu, si intonându întrég'a societate în hohotulu lui, se pare cà si fati'a lui Zizin sè facù vesela.

— Ai dreptu, frate, mare gogomanu am mai fostu; voescu a fi înse de acum mai cu minte.

— Apoi da, fratióre, vechiu proverbu e

acela : „dupa ce ti-a furatu comór'a, închidi usi'a.“

— Lasati acum vorbele aste, — strigà Cocovei sculându-se de pe scaunu. Hai sè bemu acuma în sânătatea Eugeniei celei vielene de pe Chateau Bienvenue. Sè traiésca !

Lautarii cari tacura totu timpulu, intonau de odata :

O femeia când te 'nsiéla,
Déca vrei ati resbuná :
Te arata cu recéla,
Lasa 'ncépa-a te-adorá.

Déca 'n lumea asta mare
N'a scapatu nici unu barbatu ;
Chiar Samson, omulu celu tare,
De femeia a fostu tradatu :

Nu e lucru de mirare
A fi si noi însielati ;
Câci femei'a chipulu are
Cá sè plece pe barbati.

Multe din amabilele cetitóre nu se vor retiné, a zimbí putinu cetindu aste linie, — multi din tinerii mei amici înse vor gasí în persón'a lui Zizin unu „conterfei magnifique.“ — Assigurându înse, cà asta farsa — astfelu o vor numí multi — e pré adevérata, speru cà multi si chiar — multe vor compatimí pe bietulu Zizin. In fine — cá unu omu pré fidelu adevérului — trebue sè descoperu, cà eroulu astei istorióre nu e altulu, decátu unulu din cei mai — fideli colaboratori ai „Familiei.“

E. d'Albon.

SCHITIE DE CALETORIA.

V.

De la Clusiu pâna la Alba-Iulia.

(Nópteá, — suvenirile Turdii, — loculu primei batalii a lui Traian cu Decebal, — drumurile române, — umbr'a lui Mihaiu Vitézu' 1, — asteptarea la Teiusiu, — o înscripiune romanésca, — muntii apuseni, — Pétr'a Craivii, — Alba-Iulia.)

Am disu, cà erá nópte. Trebue sè mai adaugu, cà lun'a nu se vedea. Prin urmare, erá întunericu. E bine, în o caletoria de nópte nu se potu face esperintie mari. Când cine-va nu vedé nimica, cum póte sè însemne în portfoiulu seu ceva interessantu ?

Si imi pareá fórté reu de acestu întunericu, pentru cà audisem de la unu caletoru, cà drumulu de la Clusiu pe la Apahida e vrednicu de vediutu, pentru cà trece pe unu terenu fórté nesiguru, care acusi scade si face pagube mari societátii calei ferate.

S'a si ivitu parerea, cà lini'a dusa p'aice

nu va puté fi títitóre, ci trebue sè se mute la Turda, care nu e departe d'acolo.

Si când mi-adusei a minte de Turda, îndata se desteptara în memori'a mea o multime de suveniru istorice.

Traditiunea istorica spune, cà prim'a batalia a lui Traian cu Decebal s'a luptatu la orasiulu Dierna, care este Turd'a de adi. Dupa cum spune Dio Cassius, batalia acést'a a fostu atátu de sângerósa, încátu invingatorulu Traian si-a spintecatu vestmintele proprie spre a legá ranele ostasilor sei. Loculu unde a decursu batalia se scie si adi, si poporulu i dice „Pratulu lui Traian.“

Dar si unulu dintre drumurile facute de Románi inca erá pe la Turda. Chart'a cunoscuta în lumea científica, sub numirea „tablele peutingeriene“ ne aréta, cà din Roma dóue spre-diece drumuri conduceau în coloniile sale. Unulu dintre aceste viniá în Ardealu. Intrá la Port'a-de-feru, mergea spre capital'a Sarmisegetusa (astadi Gradiste,) de acolo fugiá mai pâna la Turda; acolo se desfacea în dóue : o crénga spre Clusiu si Bistritia, urmele-i se cunosc si astadi la Betlénu; alta crénga conducea la Têrgulu Muresiului, si acolo éراسi se despartiea în dóue, o linia mergea spre Regiunulu sasescu, alt'a în drépt'a spre Carpati . . .

In apropiarea Turdii la unu satu se vedu si astadi urmele drumului románu, precum si ruinele unei cetati románe. Se crede, cà acéstá cetate a fostu o *vigilia* cladita pentru asigurarea drumului.

Dar aceste-su suveniru vechi . . . Éta colo în întunericulu noptii se ivesce o lucróe orbitóre! . . . E rosia cá purpurulu . . . Zarirea ei în mijloculu tacerii noptii întunecate stêrnesce în noi unu cutremuru . . . E sângele lui Mihaiu Vitézulu, care straluce spre noi din câmpia Turdii . . .

Am umblatu pe acea câmpia în 1870, si atunce — cá si acuma unu floru sântu me cuprinse . . .

Acolo a muritu elu, celu mai mare erou románu, tradatu, ucisu misielesce de sbirii lui Basta . . .

A muritu, dar sângele lui a îngrasiatu plant'a unei mari idei nationale, a facutu-o roditóre, si adi plant'a a devenitu unu pomu mare, unu pomu alu carei radecini se afla ascunse în ânim'a fia-carui Románu . . .

Umbra marétia, dormi în pace, càci tu n'ai traitu insedar! Vitej'a semenata de tine în bratiile románe, de si multu timpu apesata de vijelii, în fine totusi, a încoltitu. Aprópe la

trei sute de ani sabi'a urmatorilor tei a lucitu érași pe câmpulu de onóre, în foculu batalielor cu aceia, în contra carora tu odinióra ti-ai facutu numele nemuritoru; aprópe la trei sute de ani drapelulu românescu fâlfaiá érași cu fala prin locurile acele, pe unde tu odinióra ai storsu respectu numelui românu! . . .

Erá unu simtiemêntu dulce, care me cuprinse în momentele acele. În timpuri de suferintie, a ne reamintí gloriele nationale trecute, este a ne revocá în memoria visurile dulci ale tineretielor, când doinele si povestile ne adormiau linu.

Leganatu de aceste visuri, adormí si eu . . .

Când me desteptai, trenulu sosi la Teiusiu. Aice trebui sè ne scoborimu si sè esteptâmu trenulu care comunica spre Alba-Iulia. Erá tocmai deminétia la 3 óre si unu patraru, si noi aveamu sè asteptâmu pâna la 7 óre. A petrece patru óre la o gara, si tocmai la cea de la Teiusiu! Grozava perspectiva!

Dar inspiratiunea poetica îmi veni întru ajutoru, si timpulu îmi trecu iute. Scosei portfoiulu si schitiai într'ênsulu poezia, care se afla în numerulu trecutu alu „Familiei.“

Intr'aceste se facu diua. Sórele resari de multu. Esiramu sè vedemu giurulu. Ne aflâmu pe o câmpia, si în drépt'a se vedea innaltiându-se o catena de munti.

Inscriptiunile de la gara tóte erau facute si în limb'a româna. Dreptu curiositate decopiai una, cea de la trecátore. Éta-o!

A m i n t i r e.

Calcarea precum si orice îndauarea *planurilor drumului de feru*, deschiderea *samovolnicésca a carierelor calei*; *pasiunarea vitelor fara paza pe linga drumu de feru*, vatemarea *conductiei telegrafului* si opunerea contra personalului drumului de feru, este opritu si se va pedepsi cu cea mai mare asprime a legii.

Cá cetitorii mei români sè póta întielege acésta inscriptiune, ar trebui sè reproducu aice si tecstulu ungrescu de lânga ea. Inse am uitatu sè-lu decopiezu. Totu ce mi-aducu a minte, este, cà „amintire“ ungresce însemná „figyelmeztetés.“

Atentiunea Societátii calei ferate fatia de caletorii români e frumósá si laudabila. Dar traducatorulu inscriptiunii a uitatu ceva. Ar fi trebuitu sè adauga la fine: „Ér Românu

care va fi în stare sè întielega acésta „amintire“, va capetá unu premíu de 5 fl.“

Putea sè promita si 100 fl. Nu riscá nimica.

În fine sosi si timpulu plecării nóstre. În drépt'a zariramu în departare muntii apuesni, tint'a caletoriei nóstre. La inceputulu acestor munti, în hotarulu Bucerdei grânóse, se innaltia o stânca mare, Români i dicu Pétr'a Craivii. Traditiunea poporala sustine, cà acolo sânt ascunsi tesauri multi; dar numai acela i-ar puté avé, care ar intrá acolo în diu'a de Pasci tocmai la miédiadi. Pân'acuma nimene n'a intratu.

Éra traditiunea istorica sustine, cà acolo a fostu o cetate, si cà la 1603 o trupa de Români într'êns'a s'a aperatu în contra lui Basta.

Nu trecu o óra, si sosiramu la Alba-Iulia.

Iosifu Vulcanu.

SECRETELE CASTELULUI.

— Romanu, de XAVIER de MONTÉPIN. —

(Urmare.)

Sciea fórte bine, cà nu putea contá de felu dreptu ajutore la seducerile frumusetii sale. Conte le nu avea sè cada nici odata înainte a unei surprinderi a simtiurilor sale; dènsulu érá pré bine pazitu de unu amoru unicu, si pe care nimica nu-lu putea stinge. Ea nici nu putea sè se gândésca d'a alungá din sufletulu lui Annibal fatia totu-de-una viua a Mariei de Rahon.

Marquis'a nici nu 'ncercá sè faca acést'a. Ea facu mai multu si mai bine: nisui a constringe fatia aceea sè devina aliat'a ei.

Dèns'a nu mai parasi pe contele, si vorbiá necontentitu de soci'a-i multu iubita pe care elu o plângea, si ea plângea dimpreuna cu elu.

Ea se aretà tocmai asiá de întristata, tocmai asiá de nemângaiata pentru mórtea verisiórei sale, cà ênsusi contele Rahon.

Prin acea necontentita versare de lacrimi, prin durerea si suvenirile sale, ea reesi a se face indispensabila. Conte le ajunse a nu mai puté fi fara dèns'a nici unu momentu. Când ilu paraseá, chiar si numai pe o óra, elu se aflá în starea omului, care nu mai pastréza decâtu numai jumetatea sufletului seu, si simte departându-se si acea jumetate.

Scimu, cà Annibal a simtitu totu-de-una o simpathia viua pentru Olimpia, pe care o considerá în câtu-va cá si pe copil'a sa.

Acea simpathia crescú repede si se îndoi cu o admiratiune profunda pentru virtutile, pe cari dn'a Chavigny le sciea fatiari atátu de bine. Devotamentulu ei pentru dènsulu, credintia ei miscátore pentru suvenirea Mariei, ilu exaltara. Elu se entuziasmá de acea femeia atátu de juna si atátu de frumósá, care renunciá cu eroismu la lume, la amoru, la placere,

Familiele turce fugu din Rusciueu.

spre a se consacra în singuritate la mângaierea si alinarea unui omu betrânu, cãci contele se privia cã unu betrânu.

Din acea esaltatiune, din acelu entuziasmu, urmã unu simtiemêntu totu curatu, dar totusi mai viu dõra decãtu o alipire parintiésca.

Olimpia lasã cã acelu simtiemêntu sè se desvõlte mai multe luni, apoi într'o di ea devinì gânditõre, distrasa, preocupata. Ea palì, ochii ei se adâncira, si contele vediu pe fati'a ei niste lacrime, pe cari de siguru nu amintirea Mariei le facea sè curga.

Dênsulu devinì neliniscitu, si o întrebã. Olimpia, dupa o multime de respunsuri evitatõre, sioptì cu voce tulburata, cã nu mai pôte sè traiésca lângã elu, si cã trebue sè parasésca castelulu, cã sè nu se mai rentõrca.

Anunciarea acelei departãri fu o lovitura de treznetu pentru Rahon. Fiinti'a de fatia a Olimpiei i usiorã viéti'a, fara sè se 'ndoiésca de acést'a. Nu doriã decãtu sè mõra.

Voiã sè scia, si cu mânilé tremurãnde, cu pleõpele umede, rugã pe dn'a Chavigny sè-i descopere motivele, cari i faceau cu neputintia d'a remanè mai multu în giurulu lui.

Momentulu greu sosi. Olimpia trebuia sè jõce cart'a cea de pe urma, care avea sè decida câstigarea sèu perderea parthièi începute de ea.

Ea jucã acea carta cu dibacia fõrte mare, cu unu machiavelismu ne mai pomenitu.

Cu ochii plecati, confusa, rosindu, patrunsa, ea gasì mijloculu, nu spre a dîce, ci spre a lasã a se întielege, din unele sub-întielesuri, retîneri, sensuri atêrnate, cã nu pôte remãnè multu tîmpu in acelu castelu, singura cu elu, care nu mai are soci'a sa.

Soci'a sa!

Dn'a Chavigny putea dara devinì soci'a lui.

Contele mai ântãiu încremenì si remase înspaimãntatu. A dá Olimpiei loculu pe care l'a ocupatu Maria, i pareã unu lucru monstruosu. I pareã, cã a se casatori a dõu'a õra, ar fi a tradã pe mõrt'a.

Olimpia vediu paliditatea si tulburarea lui, si ascundiêndu-si fati'a în mânilé sale, se duse d'acolo. Ea semenã unu graunte, si contã pe reflexiune, pe singuretate, cã acea sè devina roditõre.

În diu'a urmatõre ea dîse, cã este fõrte suferitõre, si nu parasì despartiamêntulu seu.

Contele Rahon, în tîmpulu acelor cãte-va õre de isolare, fu silitu sè recunõsca, cã nu va fi în stare sè supõrte totu restulu vietii sale în astfelu de isolare.

Dar fiindu cã marquis'a se temea d'a fi compromissa, si de õra-ce nu erã decãtu unu mijlocu spre a o retiné, elu trebuia sè recurga la acelu mijlocu.

Trebue sè spunemu, cã Annibal nu ajunse la o astfelu de hotarire, pâna ce mai ântãiu n'a suportatu o lupta cumplita în internulu seu; sufletulu seu fu teatru unor lupte înfricosiate, din cari esì frântu si nu învingatoru.

La unu anu, mai cã la aniversarea întrãrii contesei Maria la Salpêtrière, contele Rahon luã de sociã, fara amoru, pe marquis'a Chavigny.

Acést'a fu o casatoriã fõrte trista; numai martorii trebuitori luara parte la ea.

Dar ce-i pasã de ast'a frumõsei Olimpie? Ea îsi realisã scopulu; avea o bogatiã fõrte mare; bucuriile

viitorului i promiteau negresitu resplat'a cea mai frumõsa.

Abiã ajunse contessa de Rahon, ea nu mai suferì în giuru-i pe nici unulu dintre complici, pe nici unulu din martorii trecutului.

Lactance capetã cinci-dieci de mîi de livre, cu conditiunea d'a preface numai decãtu în bani totu ce avea în giuru-i, si d'a plecã la Paris.

Marinetta parasì castelulu cu diece mîi de livre.

Toti servitorii ceialalti fure bine platiti, tramisi si înlocuiti cu servitori straini în acelu tînutu; betrãnulu Dominicu trebui sè urmeze si dênsulu pe ceialalti, si ast'a causã mare durere de ânima contelui; dar frumõsa Olimpia doriã . . . si elu se supuse.

XIII.

Ioana Saulnier.

Intr'una din dîle, cam la trei sèu patru luni înainte de casatori'a a dõu'a a contelui Annibal, directorulu de la Salpêtrière ospetãndu-se fõrte bine si gustãndu cu placere din vinulu vechiu din Bourgogne, pe care îlu pretiuiã multu, se aflã prè bine dispusu si îsi aduse aminte de nebun'a recomandata de marquisulu Grancey, gentilomu din Poitou, si platindu siese sute de livre penziune pe anu.

— Aceea erã o fèta frumõsa, — îsi dîse elu, — la draci, credu cã asiu avè placere s'o vediu.

Apoi îsi luã bêtiulu si peleri'a, chiamã pe purtatorulu de chei, si pornì cântãndu o mica are catra despartiamêntulu alu doile.

Purtatorulu de chei deschise usi'a, si guvernatorulu, a carui întiepleptiune nici odata nu se desmintiã, se ferì d'a trece pragulu.

Ce vreti? elu avea cauza. Nebunele nu sciu ce facu, si nenorocirea Jacquelinei Huber nu s'a uitatu înca.

Pazitorulu Maclou cu sbiciulu în mãna, cu bêtiulu scurtu în brãu, se preumblã în susu si în josu între acele fintie nenorocite, pe cari miscãrile lui cele mai mici le facea sè tremure, cãci mai totu-de-una cãte o lovitura însotieã sèu urmã pe acele.

— Maclou, — strigã guvernatorulu, — vina aice, vreu sè vorbescu cu dta.

Pazitorulu, cunoscêndu persõn'a înnalta cu care avea trèba, se grabì a fugì luãndu-si de pe capu caciul'a de piele de vulpe care îlu acoperiã, si a carei cõda i cadea pe spate.

— La ordinile dlui guvernatoru, — murmurã elu cu o salutare fõrte umilita.

— Mergu tõte bine în despartiamêntulu dtale, Maclou? — întrebã functionarulu.

— Cã pe sfõra, dle guvernatoru, cã pe sfõra! Har sbiciului meu cu siepte plete, si obiceiului meu d'a me servì de elu, aceste blastemate sînt ascultatõre cã niste mielusiei.

— Sãm îndestulitu cu inteliginti'a dtale, Maclou, si îti promitu resplatire.

— Sè cutezu a spune c'o meritu, — dar totusi voiu fi recunoscatoru pentru ea cã si când n'asiu meritã-o. Are dlu guvernatoru sè-mi poruncésca ceva?

— Da, voiescu sè vediu o nebuna care se numesce Ioana Saulnier.

Maclou îsi scarpená capulu confusu.

— Pe Ioana Saulnier? — repetă elu de două séu de trei ori. Dle guvernatoru, aceea nu se afla la mine.

— Nu e cu putintia.

— Imi permitu a repetă dlui guvernatoru, că numele Ioana Saulnier nu-mi este cunoscutu.

— Aduna-ti suvenirile : persón'a despre care îti vorbescu, este o féta mare și frumósa, fórte palida, care a întratu în spitalu numai câte-va díle dupa omorirea Jacquelinei Huber, si a fostu adusa de unu domnu mare. Supraveghiatorulu Pintuchon ti-a adu-su-o în mâni.

— Scíu . . . scíu . . . — murmură Maclou, nu fara o tulburare învederata. Am uitatu numele; dar nebun'a e aice.

— Me interesezu de acésta nenorocita, pe care ocrotitorulu ei nobilu mi-a recomandatu-o în deosebi. Dispune sè vina !

— Dar . . . — gângavi Maclou.

— E bine?

— Dêns'a acuma se afla în o celula.

— De când?

— Nu mi-aducu bine aminte. Credu că din díu'a sosirii sale.

— Ce a facutu ea?

— Lucruri grozave! Voiá sè-mi restórne despartieméntulu . . . si fu cu neputintia d'a o îmblândi . . .

— De ast'a me miru! Dlu marquis de Grancey mi-a dísu, că dêns'a e fórte blânda.

— Da, da, usioru își póte întipuí omulu acést'a, pentru că aceste nebune îndracite sânt ipocrite, nici mai multu nici mai puțin decátu alte femei. Dar apoi dupa ce vinu aice, între celelalte nu mai potu fartiari nimica.

— Fía; dar în fine, ori câtu de mare ar fi fostu escessulu ei, ast'a n'a fostu cauza de ajunsu spre a o îngropá de víua, optu séu diece luni, în adânculu unei celule.

— Ea para că acolo se afla asiá de bine cá si pescele în apa. Eu sîm unu copilu bunu, si am lasatu-o acolo. Dlu guvernatoru me póte crede pe vorb'a mea, că am vedíutu multe cari preferiau singuretatea în loculu societáti.

— Sè ne scoborimu la celule, vreu sè judecu cu ochii mei proprii, déca ai avutu dreptate séu ba?

Maclou facú niste semne cari aretau învederatu, că nu-i place hotarirea acést'a. Totusi, fiindu că nu erá cu putintia d'a se opune, merse — fara sè mai dáca unu cuvêntu — catra usi'a pe care o cunóscemu. O deschise, aprinse lamp'a, si începu a se scobóri urmatu de guvernatorulu si de unu pazitoru.

Priveliscea celulelor erá totu aceeași cá în díu'a în care noi ântâia óra conduseramu pe cetitorii nostrii în galeri'a întunecósa, de-alungulu careia acele se însirau.

Díu'a si nóptea, sub acele bolte întunecóse, se puteau aúdi niste urlete, blastemuri, plânsete sfasítoare, mugiri de fere selbatice si risete nebune, mai înspaimântátóre dóra decátu blastemele si típetele.

— Ce locu urítu, — își díse în parte directorulu; — nici odata nu mi-a parutu asiá tristu.

Maclou se oprí înaintea unei celule si murmurá :

— Aice se afla nebun'a. Dlu guvernatoru e martoru, că dêns'a se pórtá de totu liniscitu.

Pretins'a Ioana Saulnier se purtá în adeveru asiá de liniscitu, încátu celul'a para desiérta.

Directorulu luá lamp'a, o apropiá de grathía, si timpu de câte-va minute visitá tóte coltiurile celulei urite.

— Iti bati jocu de mine, Maclou! — esclamá elu cu unu tonu iritatu; — aice nu se afla nime, te-ai însielatu în privinti'a celulei.

— Afirmu dlui directoru, că nebun'a e aice.

Dupa o scrutare nóua si mai atenta, directorulu în sfîrsítu zarí pe o gramada de paie, o forma omenéscá întinsa în stare de nemiscare completa.

Directorulu pronunçiá de două ori séu de trei ori numele de Ioana Saulnier, înse nu capetá nici unu respunsu; fiinti'a nefericita, catra care se adressá, nu facea nici o miscare, nu dedea nici unu semnu de víetia.

— Dar dêns'a e mórtá! — murmurá elu.

— Oh! nu, — respunse Maclou. Nebunele aceste au víetia aspra. Din rea-vointia, ele se prefacu, cá n'auđu.

— Du-te de o ia si mi-o ada!

— N'ar fi óre mai bine s'o lasámu aice?

— Asculta ce-ti spunu!

— Cum va voi dlu directoru.

Maclou întrá la marginea galeriei boltite în coridorulu de dupa celule.

O usia se deschise, elu întrá în celula, si comandá cu voce tunátóre :

— Iute, susu, nebuno, în picióre!

Aceesi nemiscare, aceeași tacere.

Maclou, furiosu, redicá sbiciulu provedíutu cu pletele de plumbu, cari taiau si chinuiau carnea, si voi sè o lovésca.

Directorulu o oprí prin aceste cuvinte :

— Nu ti-am dísu s'o bati, ci numai sè mi-o aduci aice!

Maclou, în exercitiulu functiunilor sale brutale s'a obicinuitu fara controla. I para prostu a-si plecá capulu si a se supune; elu innadusi unu blastemu, redicá în bratie form'a omenéscá, o luá pe spate precum ar fi facutu cu unu corpu fara víetia, întrá érasí în coridoru si reparu cu sarcin'a sa.

— Éta dsiór'a, — díse elu, — si dlu directoru póte vedé, că ea se afla tocmai asiá de bine cá si dsa si cá mine.

Nenorocit'a fíntia, care erá contess'a Maria de Rahon, traia înca, séu mai bine : nu erá înca cu totulu mórtá.

Membrele sale puteau sè lupte în slabiciune cu acele ale unui scheletu. Para incapabila d'a stá în picióre, cu atátu mai puțin d'a se miscá; dar ochii ei erau deschisi; ânim'a-i palpitá, de si fórte slabu. Acést'a constituia singur'a deosebire între ea si între unu cadavru.

Scimu deja, că déca directorulu de la Salpêtriére nu avea unu sufletu pré gingasiu, elu n'avea nici grosolania reflectata, nici crudíme premeditata; numai egoismulu si nengrigirea ílu faceau sè lase lucrurile sè mérga asiá.

În momentulu acel'a, dóra ântâia-óra în víeti'a sa, elu fu cuprinsu de unu simtiemêntu de îndurare profunda, si foculu unei indignatiuni generóse cuprinsé pulsatiunile sângelui seu în artere.

— Maclou, — strigá elu, — dta esti platitu sè fii pazitoru si nu caleu! Ceea ce ai facutu e o gresiéla

mare, séu mai bine diu o crima, si eu te facu respun-
diatoru de viéti'a acestei nenorocite. Róga-te lui Dum-
nedieu s'o scape, càci déca ea va muri, te voiu scóte
d'aice!

— Dar, dle directoru, — gângavi Maclou, a ca-
rui fatia dura ingalbeni, càci elu tinea mai multu de-
cátu la ori si ce în lume la functiunile sale cari i per-
miteau sè deie cursu liberu instinctelor sale de bruta-
litate mersiaiva, — iti juru . . .

— Taci si vina dupa mine, — porunci func-
narulu plecându érași pe trepte în susu.

Maclou, pe care emotiunea si spaim'a ilu faceau
sè tremure pe picioréle sale scurte si massive, merse
dupa elu, ducându pe contess'a si dicându-si de totu
încetu :

— Ah! blastemata nebuna! De sciam, te înna-
dusieam de multu! De cumva odata ai fi muritu, si ai
fi ajunsu în mormântulu comunu, nimene nu mi te-ar
mai fi reclamatu.

Déca vederea pretinsei Ioana Saulnier înspai-
mântà pe directorulu în întunericulu galeriei subpa-
mêntene, întunericu slabu strabatutu de lumin'a unei
lampe, impressiunea lui fu si mai mare când lumin'a
vina a dîlei cadiu pe fati'a galbena a nenorocitei, si o
silî sè-si închida ochii cari nu puteau suportá lucórea
sórelui.

Directorulu nu-si putú reîné o miscare de com-
patimire, si aruncá spre Maclou o privire care nu pro-
fetea nici unu bine înfricosiatului piticu.

— Du-te si cêrca pe mediculu de serviciu, —
comandá elu purtatorului de chei; — spune-i, cà-lu
asteptu aice si sè vina fara d'a perde unu minutu.

— Reu se 'ncepe, — cugetá Maclou desperatu.
Mai împlinesce-ti cu zelu datorii! dreptu respata,
esti tratatu cá unu câne!

XIV.

Desteptarea contessei.

Mediculu de serviciu se affá tocmai în despar-
tiamentulu vecinu, deci veni numai decátu.

— M'ai chiamatu, éta-me-su, scumpulu meu
directoru, — diise elu trecându pragulu, — ce vrei cu
mine ?

Directorulu aretà corpulu contessei întinsu pe
pétr'a lucia a basinului, si respunse :

— Doctore, rogu-te cauta pe acésta nenorocita,
si spune-mi ce gândesci de starea ei ?

— Gândescu, cà m'ai chiamatu pré târdîu, —
respunse mediculu dupa scrutare; — acést'a e unu
cadavru, séu celu putînu e aprópe sè devina
acel'a . . .

— Asiá dara sêrman'a fiintia e perduta ?

— Ast'a e parerea mea.

— Fara 'ndoiéla ?

— Asiá credu, si in ór'a acést'a o consideru mai
multu mórtá decátu viua.

— Trebuie sè-ti dicu, doctore, cà acésta nebuna
mi-a fostu în deosebi recomandata.

Maclou redicá din umere si murmurá :

— Déca e asiá, trebuie sè recunosci, cà nu pré ai
tinutu séma de acea recomandatiune.

Directorulu facu lui Maclou unu gestu amenin-
tatoru.

— Ticalosulu acést'a e caus'a tuturora, — stri-
gá elu. Voiu avé grige sè-lu pedepsescu. Dar celu

putînu nu se póte încercá ceva spre a scapá pe nenorocit'a care platesce spitalului siese sute de livre pe anu ?

— Voiu duce-o în infirmaria; acolo i se vor dá cu prisosulu tóte îngrigirile; dar nu trebuie sè-ti ascundu, cà eu n'asteptu nici unu rezultat.

— Incêrca ori si cum, doctore; celu putînu voiu avé mângaierea d'a-mi puté díce, cà nu-mi potu face împutare; este dulce a fi în pace cu consciinti'a sa.

Apoi, pâna când mediculu dedú ordinu ajutatò-
rilor sei d'a merge câtu mai iute s'aduca o targa, di-
rectorulu adause adressându-se catra Maclou :

— Te svatuiescu s'aprinde luminile, càci déca ea va muri, te voiu alungá.

Dupa câte-va minute contess'a Maria de Rahon
zacea într'unu patu bunu în infirmaria, si nu parea
nici de cum a observá schimbarea situatiunii sale.

În fruntea infirmariei de la Salpêtrière se affau
niste calugaritie din acelu ordinu, de care esistau si
atunce cá si astadi unde erau bolnavi de îngrigitu si
nenorociti de ajutatu. Va fi de ajunsu sè spunemu, cà
cea mai petrundiátore caritate, celu mai absolutu de-
votamentu, înlocuía acolo brutalitatea selbatica, ce
domniá cá suverana în celelalte parti ale spitalului
generalu.

Trecura luni si nici o îmbunetatîre vediuta nu
se manifestá în starea nefericitei victime a marquisu-
lui Saint-Maixent. Ea urmá a traí, séu mai bine a nu
se stinge, éta totu; dar si atât'a erá multu, càci nici
chiar calugaritiile nu întielegeau, cum acelu corpu
sleitu de puteri, acele vène sarace de sânge, puteau sè
opuna mortii o resistintia atátu de lunga.

În fine, încetulu cu încetulu, sub înriurirea ne-
contentita a bunelor tratári, a îngrigirilor de tóte óre-
le, si a unei nutritii-alese, puterile ei revenira ântâiu
într'unu modu abia simtîtoru, apoi totu mai tare, si
contess'a perdú acea slabiciune de scheletu, acea fatia
grozava, cari nu se puteau privi fara spaima.

Calugaritiile facura o minune, pe care medicii o
credeau cu neputintia.

O schimbare nu mai putînu mare, nu mai pu-
tînu minunata, nu întârdîa a se manifestá si în ordinea
morala.

Scimu, cà de la sosirea sa în Salpêtrière, pretin-
s'a Ioana Saulnier n'a rostitu unu singuru cuvêntu,
lucru usioru de explicatu, càci dèns'a erá atinsa mai
multu de idhiotismu decátu de nebunía.

Într'o dí, în fiinti'a de fatia a uneia din surorile
cari nu paraseau dormitorulu nici díu'a nici nóptea,
ea gângavi câte-va vorbe si parú suprinsa si încântata
audîndu sunetulu vocii sale. Acele vorbe, însirate cá
din întêmplare, n'aveau nici unu întielesu; dar în fine
convalescent'a vorbiá, si acestu faptu singuru erá o
înnaintare fórte mare.

Dn'a Rahon nu se oprí aice. Puterile ei crescuro
într'atât'a, încátu i fu cu putintia d'a parasí patulu si
sè se îmbrace. Apoi, ajutata de dóue calugaritie, în-
cercá câti-va pasi, ântâiu latinându-se, dar în curêndu
mersulu ei deveni mai siguru.

În acelasi timpu ea articulá frase mai lungi;
vocea i se întari; diise pe nume mai multe din obiec-
tele cari o încungiurau.

(Va urmá.)

S A Z O N U ?

Calindarulul septemanei.

Dumin.	18	30	E. 31 d. R. n. nasc. ss. parinti.
Luni	19	31	ss. mm. Bonifaciu, Ilie, Prob.
Marti	21	1	s. st. m. Ignatiu, c. p. Filogoniu.
Mercuri	22	2	ss. mm. Iuliana, Timistocleu.
Joi	23	3	s. m. m. Anastasia, s. m. Teofila.
Vineri	24	4	c. p. Paul, s. p. Naum, s. m. Shinon.
Samb.	25	5	ss. mm. Eugenia, Vasila, Filip.

CRONIC'A RESBOIULUI.

Laurii armatei române.

Diuaristic'a straina despre armat'a româna.

Armat'a româna si-a câstigatu în resboiulu actualu unu nume nemuritoru, si astfelu a facutu natiunii onóre neperitóre. Diuarele straine nu încetéza d'a constatá bravur'a trupelor române. Din cele multe éta inregistrâmu câte-va : „Le Nord“ vorbindu de cuvântulu de tronu cetitu la deschiderea camerelor, continua : „Principele Carol dîce cu dreptu cuvântu, că armat'a româna a consacratu pe câmpulu de bataia proclamatiunea independintiei României.“ — „Fremdenblatt“ scrie ; „De la esîrea lor pe câmpulu de bataia, trupele românesce au avutu successe mai multe si mai bune de cum lumea le-ar fi asteptatu de la dênsele. Pretotu-indene ele s'au tînutu cu barbatia fatia cu foculu vrasmasilor si la deosebite ocaziuni au întunecat prin manevrile lor bine planuite succesele armatelor vechi.“ — „Neues Wiener Tagblatt“ dîce, că „Principele Carol, în urm'a purtării brave a armatei sale, se pôte asteptá cu dreptu cuvântu la recunoscerea independintiei tierii sale.“ — „Coresp. Politicã“ recunósce, că diviziunea a dáu'a româna a fostu cea d'ântâiu care a întratu în Plevna si că Români au fostu cari au sustînutu primulu atacu alu turcilor sub comand'a lui Ozman.

Imperatulul Germaniei felicitá prin o telegrama pe Domnulu Românilor si armat'a româna, pentru vitej'ia ei. Prin aceeași telegrama, acordá supremulu comandantu alu armatei române cea mai mare decoratiune militara, aceea care nu se dá în Germani'a decâtu pentru vitej'ia.

Marele duce Nicolae, respondiëndu la scrissórea principelui Carol, prin care acest'a i-a tramisu medali'a „Virtute militara“, dîce întru altele : „Permiteti-mi a ve repeti cu acésta ocaziune, că totu-deuna am fostu fericitu de a recunósce bravur'a si solidele calitâti militare ale armatei române. Sciti éراسi pré bine, cu ce încredere am doritu a ve vedé concurându cu trupele Altetiei Vóstre la întreprinderile nóstre, si amintirea fratiei nóstre de arme purure îmi va fi scumpa.“

Caderea Plevnei.

„Monitorulu oficialu“ publica o dare de séma despre acestu însemnatu faptu de arme. Lips'a de spa-

tiu ne opresce d'a o reproduce întréga, mai cu séma, că multe parti din ea sînt deja cunoscute cetitorilor nostri. Ne marginimu dar a resumá — dupa „Dorobantiulu“ — urmatórele, în privint'ia actiunii vitejilor români :

„In nóptea de 27 nov., miscările Turcilor si construirea podului de peste Vid fura observate de anteposturile brigadei Sachelarie si ale diviziunii a 4-a.

A dáu'a dî, diminét'ia, colonelulu Cerkez dá ordine de înaintare trupelor, cari ocupa redut'a din fatia Grivitiei nr. 2 si câmpulu retransiatu de la Bukov.

Pe la 10 óre, trupele din brigadele Sachelarie si Boranescu ocupasera trei redute pe înaltîmile de la Opanez, fara multa resistintia, si în fine redut'a cea mare a Opanezului, unde se facura 2000 prinsi si se luara 6 tunuri.

Pe la amédi, brigad'a Cantili, precesa de bateri'a calarétia Alexandrescu, înaintá spre sioséu'a Sofia, spre a luá pe inamicu în flancu, ér colonelulu Cerchez, în fruntea diviziunii a 2-a, si locot.-colonelulu Algiu, în fruntea regimentulu alu 6, întrara cei d'ântâi în Plevna.

Pe când încercarea de esîre a Turcilor erá respinsa de grenadiri, trupele diviziunilor a 2-a, a 3-a si a 4-a române operau junctiunea lor în spatele înamicului. Acesta, vediëndu-se respinsu în fatia, batutu în flancu de bateriele române de la Opanez si atacatu în spate de trupele române, radicá stégulu albu pe mai multe puncte. Români procedara la desarmarea înamicului si numai aci se predara Românilor vre 6000 prinsi si 26 tunuri cu o mare cantitate de munitiuni.

Unu oficiaru turcu se presintá, din partea lui Osman, la colonelulu Cerchez, care împreuna cu colonelii Arion, Berendei si mai multi oficiari de statu majoru mersera la locul indicatu, unde gasira pe Osman pasia ranitu. Acest'a le declará, că se considera prisionieru, împreuna cu armat'a sa. Colonelulu Cerchez, recunoscëndu bravur'a armatei turcesce, i declará că va referi M. Sale Domnitorului, care va decide despre sórta armatei sale.

Dupa câtu-va timpu, sosí unu adjutantu alu M. S. Imperatului, care transportá în trasura cu escorta pe musîrulu Osman, spre a se înfatásiá înaintea M. Duce Nicolae si Domnitorului.

Gazi Osman musîr, 9 pasi, 40,000 ómeni si aprópe 99 tunuri, multe stéguri si o mare catatîme de arme si munitiuni, sînt trofeelee dilei.

Osman, miscatu de onorile ce i-se facuse când se presintá imperatului, dise în limb'a franceza că este fericitu d'a vedé oficiarii rusi si români aprobându purtarea sa ca militaru.

R e s b o i u l u .

Inaltu ordinu de dî pe armat'a româna, datu dupa capitularea Plevnei :

„Ostasi,

„Straduintielee vóstre, nobilele si eroicele suferintie ce ati înduratu, sacrificielee generóse ce ati fa-

cutu cu sângele și viéti'a vóstra, tóte aceste au fostu respaltite și încununate în diu'a în care îngrozitóreá Plevna a cadiutu înainteá vitejéi vóstre, în diu'a în care cea mai frumósá óste a Sultanului, celu mai ilustru și bravu generalu alu seu, Osman birutorulu, au fostu biruiti, *si-au depusu armele înainteá vóstra* și-a fratilor vostri de gloria, soldatii Maiestátii Sale Imperatorului Rusiei.

Povestea faptelor maretie ale trecutului, voi ati îmbogățitu-o cu povestea faptelor nu mai puțin mari ce ati seversítu, și cartea vécurilor va pastrá, pe ne-stersele ei foi, numele vostru.

În curéndu ve veti întórce în tíera, purtându fia-care scrisu pe peptulu seu Virtutea sa de osténu și devotamentulu seu pentru patria : *Crucea trócerii Dunarii* și medali'a *Aperatorilor independintii Romaniei*. Atunci, când veti ajunge la caminele vóstre, în orasiele, satele și catunele în cari v'ati nascutu, veti spune parintilor, fratilor, rudelor vóstre ce ati facutu pentru tíera. Betránii ve voru ascultá amintindu-si de vremile de marire ale némului românescu, de cari, din mosi-stramosi, au audítu; tinerii vor vedé în voi esemplulu însufletítu alu datorielor lor vítoare; éra maréti'a figura a României va privi mândra și linis-cita, că vecinica i va fi viéti'a, pe câtu va avé fii cu ânimi calde și bracie voinice ca ale vóstre.

„În numele tíerii, Domnulu și capeten'i'a vóstra ve multiamesse și ve dá fia-caruia din voi sufletése'a îmbrățisare a vitejilor.

Datu în Plevna, în 2 14 dec., 1877.

CAROL.“

Din Verbitia se scrié „Românului“, că la 2/14 dec. s'a facutu acolo o mare inspectiune a trupelor. 58,000 Rusi și 12,000 Români se aflau însíratu în dóue mari colóne pe câmpulu de bataia de la Plevna. Imperatulu inspectá trupele, însotítu de marele duce Nicolae, de Domnitorulu Românilor și unu stralucitu statu maioru. Imperatulu fuse primitu cu celu mai víu entuziasmu, elu îmbrățisá pe generalii Vitriński și Daniloff, cari s'au distinsu cu rezervele ce coman-dau la ataculu din urma alu turcilor, *și strinse mân'a capitanului Granaticescu din artileri'a româna*, ale carui servicii, în acea dí, au fostu fórté însemnate. Pe când urmă inspectiunea, au fostu gasiti prin siantiuri mai multi raniti turci, cari steteau de vr'o patru díle fara mâncare și fara apa. Ei au fostu transportati în-data la ambulantié.

Intrarea în actiune a Serbiei s'a notificatu și agentului din Bucuresci alu Serbiei prin o telegrama, cu datulu Belgradu 2/14 dec. 7 óre sér'a, în care se díce că Pórt'a n'a respectatu tractatulu de pace, prin care se promitea o amnesthia completa pentru crestini refugiatu în Serbi'a; la întórcerea lor, ei au fostu din nou supusi la persecutiuni lasate fara pedépsa de Porta. Prin urmare Serbi'a nu mai póte suferi acésta umilire, ci ia de nou arm'a în mâna în contra Turciei. „Vom gasi pe câmpulu de lupta — díce depeși'a sêrbésca — vítéz'a armata russa acoperita de o gloria eroica; vom gasi pe fratii Montenegreni *și pe vitejii nostri vecini Români*, cari trecéndu Dunarea, s'au dusu sè se lupte pentru independint'i'a și libertatea crestiniilor asupriti.“

Fortiele ruso-romane cari vor operá la fruntari'a serba sânt : prim'a diviziune româna, 8000 ómeni și 24 tunuri, din partea rusilor 3 batalióne de grenadiri, 4 batalióne vênatori, 8 regimente de cava-

leria și 5 baterii; afara de acestia, brigad'a Arnoldi are dóue regimente de cavaleria romana și o bateria romana. Aceste detasiamente forméza împreuna 18,000 ómeni, dându astfelu unu corpu, care în cazul unei cooperári cu Serbii, va cumpeni greu. Fortiele turce — afara de cele din Vidin și cari s'au retrasu din Rahova și Lom-Palanca, 10,000 ómeni — sânt mici; și nu stau din trupe regulate. Numai în Belgradsik și Hercovitia se afla abia câte 3000 ómeni; restulu e împartítu prin Serbia vechia, Triprovatiu și Nisiu.

Retórcerea tiarului în Russia.

La câte-va díle dupa capitularea Plevnei înainteá Românilor și Rusilor, tiarulu a și plecatu a casa la Petersburg.

Primirea lui în Roman'i'a s'a facutu cu mare solenitate, începédu de la graniti'a tíerii, unde reintrá, apoi la Bucuresci, și pe la tóte statiunile pe unde a trecut, precum și la statiunea pe unde a esítu din tíera.

La fruntarii l'a primitu ministrulu afacerilor straine, dl. Cogalniceanu, și l'a însotítu în totu percursulu tíerii.

La Bucuresci a sositu în 7/19 dec. la 11 óre înainte de miédiadi. Primarulu capitalei, însotítu de ajutórele sale, mitropolitulu primatu și episcopii, dnii ministrii, presiedintii și comisiunile alese de corpurile legiuitoare, tóte autoritátile si capii tuturor corporatiunilor cu stégurile lor, în frunte cu Dómn'a tíerii, l'au întâmpinat pe peronulu garei.

Tiarulu fu primitu cu urári entuziastice. Apoi primarulu capitalei i-a oferitu pâne și sare, dupa datinele tíerii.

Imperatulu — precum ni spune „Românulu“ — érá veselu și multiamíá tuturor pentru urárele ce i se faceau. S'au rostitu mai multe cuvéntári.

De si obositu — scrié „Dorobantiulu“ — ímperatulu multiamí cu gratiositate tuturor celor cari mersera a-lu primí, și respunse :

„Sânt fericitu, că întórcerea mea prin Bucuresci urméza stralucitei victórii a armatelor aliáte!“

Dupa care cortegiulu porní spre palatu. Totu percursulu, de la gara la palatu, fu o adevérata ovatiune; nu se audieá decátu strigatulu repetatu : „Ura!“ , nu se vedea decátu unu schimbu víu, de salutári respectuóse din partea multímii.

Imperatulu érá însotítu în trasur'a de Dómn'a României și purtá cordonulu „Stéu'a României.“

Gard'a nationala, însíratu în drépt'a și în stâng'a percursului, facea onorurile militare.

Ímbulzél'a érá fórté mare, căci întrég'a poporatiune a capitalei s'a grabitu sè íésa spre întâmpinare. Stradele, casele și prevaliile erau împodobite cu stéguri cu colorile ruse și române, și cu numeróse cununi de flori. La palatu se naltiasera dóue frumóse arcuiri la întrare. D'a supra unuia din aceste arcuiri se aflá portretulu tiarului, avédu sub elu înscriptiunea : „Plevna, Nicopoli, Sipca, Cars, Ardahan!“ Mai josu o cruce, d'a supra careia stá scrisu : „In hoc signo vinces!“

Sér'a la palatu a fostu o represintatiune, la care a cântatu pianistulu Curtii, miculu Rosenthal; ér stradele și edificieile publice, precum și numeróse din

cele particulare, au stralucitu printr'o iluminatiune facuta în onórea împeratului.

Tiarulu trecù în revista gard'a nationala. Sér'a merse la palatu unu conductu de tortie; împeratulu esî pe balconu dimpreuna cu Dómn'a tierii. Sér'a la 10 óre tiarulu plecà, si de la granti'a tierii tramise Dómnai o depesia prin care i multiamî pentru bun'a primire. La 10/22 dec. elu sosi la Petersburg, unde fu primitu cu entuziasmu.

CE E NOU?

Dómn'a României primindu cu ocaziunea caderii Plevnei numeróse felicitári, atâtu din capitala câtu si din tóte ânghiurile tierii, a însarcinatu pe ministrulu afacerilor straine sè arete din parte-i multiamirile cele mai viue clerului, autoritátilor civile si militare, represintantilor comerçului, cum si persónelor particulare, cari, prin depesie séu de presintia la palatu, s'au grabitu sè esprime Mariei Sale simtiente de iubire si devotamentu.

Mod'a de la Bucuresci. Cetimu în „Press'a“ : De când Dorobantii nostri au culesu lauri pę câmpulu de bataia, caciulele lor cu pene de curcanu au esîtu la moda. Multe dómne si domnisióre române, si chiar straine, îsi facu o deosebita onóre a purtá pararii în form'a caciulelor Dorobantilor, cu pene de curcanu.

Gorciacoff decoratu cu „Steu'a Romaniei.“ În 29 nov. st. v., — scrie „Monit.“ — M. S. Dómn'a a întrunitu la dejunu pe A. S. principele Gorciacoff si pe Esc. Sa br. Jomini la palatulu din capitala. Cu acést'a ocaziune M. S. Dómn'a a remisu principelui Gorciacoff marele ordonu alu „Stelei Romaniei“ din partea M. S. Domnitorului. A. S. principele Gorciacoff viu miscatu, a exprimat Altetiei Sale Dómnai, în terminii cei mai viui, multiumirile sale pentru acésta domnésca gratiositate.

Alegerile oficialilor municipali s'au facutu deja mai în tóte comitatele. Resultatulu este, cá de asta-data numerulu diregatorilor români mai pre totu-indene a devenitu si mai micu, cáci Români nu s'au îngrigitu la timpulu seu, cá în comitete sè fia de ajunsu represintati. Netoleranti'a politice de di merse asiá departe, încâtu în cele mai multe locuri nici acei Români nu s'au realesu, cari în cei siese ani trecuti (crediéndu a-si creá unu viitoru siguru) prin tóte faptele lor s'au nisuitu a dovedi, cá ei nu consimtu cu ceialalti Români. Sêrmanii! Ce amara învetiatura e acést'a pentru ei!

Camer'a României a votatu unu proiectu de lege pentru penziunile militare. Camer'a si senatulu au tramisu prin o deputatiune respunsulu lor la cuvântulu de tron; deputatiunea a fostu primita de Domnitorulu la 20 dec. în Nicopole.

Flamur'a lui Hymen.

Regele spaniolu Don Alfonso va luá de socia pe verisiór'a sa Donna Mercedes de Orleansy Borbon. Mirés'a siede acuma la Sevilla.

Biserica si scóla.

Din Fagarasiu primiramu o scrissóre, în care scriitorulu ei se plânge, cá afara de multele nentielegeri încuibate între Români pretotu-indene, acolo s'a

mai ivitu si nefrati'a între graniceri si ceialalti Români. Dreptu dovéda, corespondintele nostru citéza casulu, cá dlu vicaru alu Fagarasiului, tramisu cá delegatu de la compani'a Margineni la siedintiele granitieresci în cause scolare la Sibíiu, n'a fostu verificatu, pentru cuvântulu cá nu e fiu de graniceru, si trebui sè parasésca siedinti'a. E dreptu — díce împartesitorulu nostru — cá statutele dícu, cá numai fii de graniceri potu fi alesi; dar atunci pentru ce nu s'a observatu acestu § din statute si pân'acuma? Parintele vicaru a fostu si în alti ani alesu, si a participatu la siedintie. Pentru ce dar fu verificatu atunce si acuma nu?

Societati si institute.

Reuniunea casinei române din Oravitia va tiné adunarea sa generala anualá în 27 decemvre st. v. a. (8 januaru st. n. 1878) la 2 óre dupa amédi în localitátile proprie, la care sânt învitatî toti p. t. membrii ai casinei a participá. Oravitia în 24 decemvre st. n. 1877. B. Munteanu, presiedinte. G. Bogdanu, notaru.

Societatea academica româna — precum cetimu în „Column'a lui Traian“ — a decisu retiparirea monumentelor lingvistice române din secolii XVI si XVII, cu introduceri, note si glosare, si anume: dlu D. A. Sturdza va reproduce Psaltirea în versuri a mitropolitulu Dosoteiu, dupa chiar manuscrisulu autografu; dlu B. P. Hasdeu va reproduce Psaltirea lui Corezi; dlu A. I. Odobescu va reproduce Pravil'a cea mica de la Govora; dlu G. Sion va reproduce „Divanulu lumii“ de Cantemir. Biuroulu Societáti academice s'a rennoitu în urmatorulu modu: Presiedinte I. Ghica, vice-presiedinte G. Baritiu, secretaru G. Sion. Comissiunea lessicografica s'a compusu din dnii: B. P. Hasdeu, G. Sion, din sectiunea filologica; A. I. Odobescu, G. Baritiu, din sectiunea istorica; P. S. Aurelianu din sectiunea sciintielor naturale. Acésta comissiune va elaborá, pâna la sesiune viitoare a Societáti, unu nou specimenu de dictionaru alu limbei române. Comissiunea lessicografica a admisu în ortografia, cá obligatóre pentru membrii sei, numai *etimologi'a româna*, nu pe cea latina, si a renunciatu la gón'a coditielor si a semnelor diacritice.

Literatura.

Revista literara straina. Amu promisú mai de multu, înse spaciulu ni-a lipsitu, sè facemu din când în când câte o revista scurta si a supra operelor mai importante aparute de curéndu în literaturile straine. Éta începemu adi a realisá si acésta promissiune.

Victor Hugo este autorulu cu care deschidemu acésta revista. Caruntulu poetu a înavutítu érași literatur'a francesca cu unu opu totu atâtu de importantu, cá tóte lucrárele sale. Titlulu acestuia este: „Istori'a unei crime“, si tratéza lovitur'a de statu a lui Napoleon. Poetulu a scrisu cartea acést'a înainte cu 26 ani în esiliulu seu din Brusela. Se împarte în dóue: Dîu'a prima: „Pând'a.“ Dîu'a a dóu'a: „Lupt'a.“ Prefati'a e acést'a: „Cartea acést'a e cea mai potrivita timpulu de acuma, o publicu.“ La 2 dec. avù sè urmeze continuarea, în trei parti: Dîu'a a trei'a: „Baia de sânge“, — Dîu'a a patri'a: „Invingerea.“ Incheierea: „Caderea.“ Se díce, cá în partea din urma e descrisa dîu'a de la Sedan; dar fiindu cá în acestu capitolu autorulu critica aspru portarea lui Mac-Mahon la Se-

dan, s'a temutu că lucrarea lui nu va puté aparé la Paris, deci o va tipári la Brusela. Din partea prima a esitu deja fórte multe editiuni. — *V. U.*

„*Der Ursprung der Sprache.*“ Sub acestu titlu Dr. H. Steinthal, professoru la universitatea din Berlin, a publicatu în a trei'a editiune lucrarea sa cunoscuta de mai înainte pe acestu tereu. Intre filosoffi de dupa Kant, afara de Schopenhauer si Hartmann, nici unulu nu avú asiá mare însemnatate cá Herbart, alu carui sistemu în Austria inca pâna nu de multu a fostu în câtu-va oficialu. Pe bas'a acestui sistemu din urma s'a formatu o sciintia nóua, psihologi'a popórelor, ai carei represintanti sânt Lazarus si autorulu acestei carti. Acésta teoríá nóua si plina de sperantia este într'unu întielesu óre-care filosoffi'a cunoscintiei popórelor. Steinthal nu e numai unu scrutatoru de limba în întielesulu comunu, ci mai multu unu filosofu de limba; dènsulu e unu învetiacelu alu lui Vilelmu Humboldt si dupa acest'a e celu mai de capetania linguistu filosoficu în Germani'a. Oplu lui are însemnatate în dóue privintie. Antâiu face o revista critica a supra tuturor hipoteselor despre urdírea limbei, si a dóu'a contíne vederile sale. Dupa dènsulu dóue principie sânt de observatu la urdírea limbelor: onomatopei'a si apperceptiunea; ceea apartíne scrutárii limbistice, acést'a psihologiei. — *A. S.*

Elementulu latinu in Orientu. La Bucuresci a aparutu de curèndu urmatórea brosiura: „Les Roumains du Sud Macédoine, Thessalie, Epire, Thrace, Albanie, avec une carte ethnographique par Nic. Densusianu et Frédéric Damé.“ Se scie, cá afara de Români'a, pe malulu dreptu alu Dunarii siedu multi Români. Despre aceia inse nici noi, nici lumea straina, nu a avutu multe cunoscintie, lipsindu cu deseveâire tóte notiunile despre esistinti'a lor materiala, spirituala si nationala. S'a scrisu, ce e dreptu, de unii niste schitie despre acei confrati ai nostrii; inse acele au fostu pré defectuóse, si nu multa lumina s'a facutu în cestiunea acést'a. Deci autorulu acestei brosiure, dlu Nic. Densusianu, dimpreuna cu dlu Fr. Damé, carele a tradusu-o în limb'a franceza, a facutu mare serviciu elementului latinu. Acuma, în o lucrare sistematica, la care s'au întrebuintiatu tóte scrierile de pân'acuma în acésta privintia, publiculu celu mare cultu, vede unu tablou bine compusu alu esistintiei elementului latinu în Orientu. Chart'a ethnografica adausa acestui opu e bine reusíta. — *S. G.*

Tribunale.

Jurnalistulu Verhovay, care a jecatu unu rolu de frunte în întemplările de la 16 l. c. în Budapesta, la 20 l. c. fu prinsu si escortatu la Buda în edificiu tribunálulu criminalu, în arestu preventivu, cáci i s'a întentatu processu de perturbatiune. Totu în acelu edificiu se afla de unu anu si jumetate si Mileticiu, a carui processu se va pertractá la 8 januarie.

Advocati noi: Dlu Adrianu Boni din Oradea-mare a facutu censura advocatíala în septemân'a trecuta. In Transilvani'a avem doi advocati noi: dlu Simeonu Demianu in Brasiovu, si dlu Moise Albu in S. Sân-Giorgiu.

Suvenirea mortiloru.

Nicolae Golescu marele patriotu românú a încetatu din viétia.

Uzdin 20 dec. († *Nicolae Ciavoschi.*) Dle Redactoru! Crud'a si nemilós'a mórte ér ne rapi pe unulu din sinulu nostru. Bravulu tineru, Nicolae Ciavoschi, notarulu comunalu din Satulu nou lângá Panciova, dupa o bóla fórte scurta, in 6/18 dec. a. c., chiar la díu'a onomastica a sa, si-a datu sufletulu în mânile creatoriului, în flórea etátii sale abiá de 28 ani, lasându in celu mai profundu doliu, pe multu iubít'a sa mama, sócia, sora, frati si nenumerate némuri, precum si întrég'a comuna, cáci dènsulu cá unulu, care si-au cunoscutu chiamarea sa, a sciutu sè-si atraga iubirea tuturor, tînèndu la dreptate; de aceea a si fostu deplânsu de micu si mare, de tineru si betránú. Remastiele-i pamèntesci se transportara mai ántâiu in s. biserica, unde s'a celebratu ceremoni'a indatinata, asistându 5 preoti si 3 invetiatóri; dupa aceea ilu conduseramu la mormèntu. Fia-i tierin'a usióra!

Mai nou.

Principele Carol s'a rentorsu la Bucuresci, insoțita de Dómni'a, care i-a mersu înainte pâna la Pitesti. Intrarea în Bucuresci, la 27 dec. dupa miédiadi, a fostu imosanta. Domnitorulu a intratu în camer'a legiuitóre, unde presedintele l'a întimpinatu cu unu discursu patrioticu, dícèndu între altele, cá „Români si-au gravatu independinti'a în stâncele Balcanilor.“ Domnitorulu a respunsu, cá este mândru, cá a pututu s'adauga istoriei române o pagina stralucita.

A v i s u.

„Familia“ va esi de la anulu nou de dóue ori pe septemâna, precum s'a anunciatu în nr. trecut. Pretiulu de prenumeratiune inse va remâne celu de pân'acuma.

Abonantii nostrii isi potú comandá la noi, cu pretiuri scadiute, urmatórele opuri de subscrisulu: „Sclavulu Amorului“, romanu în 3 tomuri, pentru abonantii „Familiei“ 1 fl. 50 cr., pentru altii 3 fl., — „Ranele Natiunii“, romanu în 3 tomuri, pentru abonantii nostrii 2 fl., pentru altii 3 fl., — „Poesii“, 50 cr., pentru altii 1 fl., — „Mirésa pentru mirésa“, comediá în 3 acte, pretiulu 40 cr., — si „De unde nu este rentórcere“, romanu tradusu de T. Budu, 50 cr., pentru altii 1 fl.

Colectantii dupa 5 esemplare vor primí unulu gratis, în semnu de multiamita.

„Siedietórea“ în anulu vítoru va esi în trei septemâni odata. Pretiulu de prenumeratiune pe unu anu este 1 fl. 50 cr.; prenumeratiunile la acésta foitia se primescu numai pe anulu întregu.

La Craciunu va aparé „Orfan'a Crisiului“, balada de subscrisulu. Pretiulu numai 5 cr., dar mai putíne decátu 10 esemplare nu se tramitu.

In partile Sibíiului abonamentele se potú face si la dlu N. Petra Petrescu în Sibíiu.

Iosifu Vulcanu.

Din caus'a serbatorilor din septemân'a trecuta, tipografi'a findu închisa, numerulu presinte alu foii nóstre a întârdiatu cu dóue díle.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu: **IOSIFU VULCANU.**